

Nilüfer İlçesi'ndeki Klasik Hava Kirletici Ölçümlerinin Değerlendirilmesi Raporu

(Periyot: 26 Mayıs - 05 Haziran 2016)

Prof. Dr. Yücel TAŞDEMİR

Özet

Nilüfer Belediyesi'nin BEBKA destekli projesi kapsamında Nilüfer İlçesi'nde klasik hava kirleticiler (NO, NO₂, NO_x, SO₂, CO, HK [Metan ve Metan olmayan hidrokarbonlar], O₃, PM₁₀ ve PM_{2,5}) Nisan 2015'ten beri düzenli olarak ölçülmektedir. Nisan 2016'dan itibaren de elde edilen verilerin haftalık bazda değerlendirilmeleri hedeflenmiştir. Bu kapsamda halen yürürlükte olan 'Hava Kalitesi Değerlendirme Ve Yönetimi Yönetmeliği' ve diğer uluslararası yönetmeliklerdeki sınır değerler dikkate alınarak elde edilen veriler sunulmuştur. Ülkemizdeki mevcut yönetmeliğin (06.06.2008 tarih 26898 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan) amacı 'hava kirliliğinin çevre ve insan sağlığı üzerindeki zararlı etkilerini önlemek veya azaltmak için hava kalitesi hedeflerini tanımlamak ve oluşturmak, tanımlanmış metotları ve kriterleri esas alarak hava kalitesini değerlendirmek, hava kalitesinin iyi olduğu yerlerde mevcut durumu korumak ve diğer durumlarda iyileştirmek, hava kalitesi ile ilgili yeterli bilgi toplamak ve uyarı eşikleri aracılığı ile halkın bilgilendirilmesini sağlamaktır' diye tanımlanmaktadır. Dolayısı ile Yönetmeliklerde sınır değerleri verilen kirleticiler olan SO₂ (Kükürt dioksit), NO₂ (Azot dioksit), CO (Karbon monoksit), O₃ (Ozon) ve PM₁₀ ve PM_{2,5} (Partikül madde 10 mikrometre ve 2,5 mikrometreden küçük boyutta olanlar) bu rapor kapsamında değerlendirilecektir. Bu rapor 27.05.2016 ile 05.06.2016 tarihleri arasındaki bir haftalık süreyi kapsamaktadır. Bu rapor ile birlikte, raporlar Pazartesi – Pazar periyotları için hazırlanacaktır.

1.Partikül Madde (PM)

Ölçüm istasyonunda partikül madde PM₁₀ ve PM_{2,5} olarak iki farklı cihazla ölçülmektedir. Sonuçlar saatlik değerler gözönüne alınarak 24 saatlik ortalamalar olarak hesaplanmıştır. Sonuçlar Ülkemiz ve diğer uluslararası Yönetmelik/Direktif değerleri ile kıyaslanarak sunulmuştur.

PM₁₀

Ülkemiz, diğer bazı ülkelerde ve Dünya Sağlık Örgütü'nce (DSÖ) önerilen Yönetmeliklerde/Direktiflerde 24 saatlik ortalama değerler dikkate alınmıştır. Dolayısı ile 24 saatlik ortalama değerler gözönüne alınarak değerlendirmeler gerçekleştirilmiştir.

24 saatlik verilerin ortalamasının bulunması hesaplamalarında toplam 240 adet saatlik veri gözönüne alınmıştır. Ancak bunlardan 12 tanesi ölçüm hatası nedeni ile dikkate alınmamıştır. Bu ölçüm döneminde cihazdaki okuma hataları artmıştır. Buna göre hesaplanan 24 saatlik değerlerin 7 günlük periyotta (27.05.2016-05.06.2016) ortalama ve standart sapma değerleri $37,3 \pm 15,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ olarak hesap edilmişken en küçük 24 saatlik değer $18,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ve en büyük 24 saatlik değer $56,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ olduğu tespit edilmiştir. PM₁₀ için elde edilen tüm ortalama değerler Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1. PM₁₀ Değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Tarih	27.05.2016	28.05.2016	29.05.2016	30.05.2016	31.05.2016	01.06.2016	02.06.2016
Konsantrasyon ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	18,28	20,19	27,32	44,96	55,63	51,65	56,34
Tarih	03.06.2016	04.06.2016	05.06.2016				
Konsantrasyon ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	47,28	28,90	21,96				

PM₁₀ için mevcut Yönetmeliklerdeki sınır değerler Tablo 2'de sunulmuştur:

Tablo 2. PM₁₀ için Verilen Yönetmelik Değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Periyot	Türkiye	AB	ABD	Japonya	DSÖ
24 saatlik ortalama	50 ^a	50 ^b	150 ^c	100	50

^{a,b}: Bir yılda 35 defadan fazla aşılamaz.

^c: Birincil ve ikincil kaynaklardan.

Bu tabloda AB, Avrupa Birliği'ni, ABD, Amerika Birleşik Devletleri'ni, DSÖ ise Dünya Sağlık Örgütü'nün kısaltmaları olarak kullanılmışlardır.

PM₁₀ ölçüm değerlerinin 24 saatlik ortalamaları dikkate alındığında ölçüm periyodunda bu limitin 31.05.2016, 01.06.2016 ve 02.06.2016 tarihlerinde aşıldığı, diğer günlerde ise limit değerini aşılmadığı tespit edilmiştir.

PM_{2,5}

Ülkemiz ve AB’de PM_{2,5} için sınır değer önerilmemiştir. Ancak diğer bazı ülkelerde ve organizasyonlarda yürürlükte olan Yönetmeliklerde 24 saatlik ortalamalar dikkate alınmaktadır.

24 saatlik verilerin ortalamasının bulunması hesaplamalarında toplam 240 adet saatlik veri dikkate alınmıştır. Ancak bunlardan 22 tanesi hata verdiği için kullanılmamıştır. Buna göre hesaplanan 24 saatlik değerlerin 7 günlük periyotta ortalama ve standart sapma değerleri PM_{2,5} için $19,6 \pm 6,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ olarak hesap edilmişken en küçük 24 saatlik değer 11,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ ve en büyük 24 saatlik değer de 28,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ olduğu tespit edilmiştir. PM_{2,5} için elde edilen tüm ortalama değerler Tablo 3’te özetlenmiştir.

Tablo 3. PM_{2,5} Değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Tarih	27.05.2016	28.05.2016	29.05.2016	30.05.2016	31.05.2016	01.06.2016	02.06.2016
Konsantrasyon ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	12,04	11,25	16,43	21,95	28,18	25,12	26,66
Tarih	03.06.2016	04.06.2016	05.06.2016				
Konsantrasyon ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	24,03	16,73	13,86				

PM_{2,5} için mevcut Yönetmeliklerdeki sınır değerler Tablo 4’te sunulmuştur:

Tablo 4. PM_{2,5} için Verilen Yönetmelik Değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Periyot	Türkiye	AB	ABD	Japonya	DSÖ
24 saatlik ortalama			35 ^c	35	25

^c: 3 yılın %98’lik persentil değeri.

PM_{2,5} ölçüm değerleri için Ülkemiz ve AB Yönetmeliklerinde herhangi bir sınır değere rastlanmamıştır. Bu nedenle, ABD, Japonya ve DSÖ tarafından sınır değerler ölçüm değerleri ile mukayese edilecektir. DSÖ tarafından önerilen 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ değer 31.05.2016, 01.06.2016 ve 02.06.2016 tarihlerinde 3 kez aşıldığı tespit edilmiştir. Ancak diğer ülkeler Japonya ve ABD’nde geçerli olan sınır değer (35 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) örnekleme süresince ise hiç aşılmadığı belirlenmiştir.

2. Kükürt Dioksit (SO₂)

Ülkemiz ve diğer bazı uluslararası Yönetmeliklerde/Direktiflerde 1 ve 24 saatlik ortalama değerler dikkate alınmıştır. Dolayısı değerlendirilmelerde bu ortalamalar gözönüne alınarak yorumlar gerçekleştirilmiştir. 24 saatlik verilerin ortalamasının bulunması hesaplamalarında toplam 240 adet saatlik veri dikkate alınmıştır. Bunlarda okuma hatası görülmemiştir.

24 saatlik değerlerin 10 günlük periyotta ortalama ve standart sapma değerleri $4,6 \pm 2,3 \mu\text{g}/\text{m}^3$ olarak hesap edilmişken en küçük 24 saatlik değerin $1,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ ve en büyük 24 saatlik değerin de $7,7 \mu\text{g}/\text{m}^3$ olduğu tespit edilmiştir. SO₂ için elde edilen tüm ortalama değerler Tablo 5'te özetlenmiştir.

Tablo 5. SO₂ Değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Tarih	27.05.2016	28.05.2016	29.05.2016	30.05.2016	31.05.2016	01.06.2016	02.06.2016
Konsantrasyon ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	1,88	1,71	4,58	5,04	6,21	5,88	7,71
Tarih	03.06.2016	04.06.2016	05.06.2016				
Konsantrasyon ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)	7,71	3,50	1,88				

Bu çalışmada bir haftalık değerler gözönünde bulundurulduğundan kısa vadeli sınır değerler dikkate alınmıştır. SO₂ için mevcut Yönetmeliklerdeki sınır değerler Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 6. SO₂ için Verilen Yönetmelik Değerleri ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Periyot	Türkiye	AB	ABD	Japonya	DSÖ
1 saatlik ortalama	350 ^{a1}	350 ^{b1}	1310 ^{c1}	0,1 ppm	500 ^{e1}
24 saatlik ortalama	125 ^{a2}	125 ^{b2}	365 ^{c2}	0,04 ppm	20

a1, b1: Bir yılda 24 defadan fazla aşılamaz.

a2, b2: Bir yılda 3 defadan fazla aşılamaz.

c1: Bir yılda 1 defadan fazla aşılamaz.

c2: Bir yılda 1 defadan fazla aşılamaz.

e1: 10 dakikalık ortalama değer.

Bu çalışma kapsamında elde edilen SO₂ ölçüm değerlerinin 24 saatlik ortalamaları dikkate alındığında bu değerlerin hepsinin (Tablo 5) Ülkemiz, AB, ABD, Japonya ve DSÖ tarafından sınır değerlerin altında kaldığı görülmektedir. Bununla birlikte saatlik ölçüm ortalama değerleri de dikkate alındığında benzer bir durumun olduğu yani hiçbir değer sınırları aşmadığı tespit edilmiştir.

3. Azot Oksitler (NO_x)

Ölçüm istasyonunda azot oksitler (NO_x), azot oksit (NO) ve azot dioksit (NO₂) olarak aynı cihazla ölçülmektedir. Bu iki değerin toplamı da NO_x değerini vermektedir. Sonuçlar Ülkemiz ve diğer uluslararası Yönetmelik/Direktif değerleri ile kıyaslanarak sunulmuştur. 24 saatlik verilerin ortalamasının bulunması hesaplamalarında toplam 240 adet saatlik veri dikkate alınmıştır. Ancak NO için 21 tane veri ölçüm hatası nedeni ile dikkate alınmamıştır.

NO

24 saatlik ortalama değerler gözönüne alındığında en küçük ölçüm değerinin 0,6 µg/m³ ve en büyük değerinin de 7,6 µg/m³ olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlerin ortalaması 4,2±3,1 µg/m³ olarak hesap edilmiştir. NO için elde edilen tüm ortalama değerler Tablo 7’de özetlenmiştir.

Tablo 7. NO Değerleri (µg/m³)

Tarih	27.05.2016	28.05.2016	29.05.2016	30.05.2016	31.05.2016	01.06.2016	02.06.2016
Konsantrasyon (µg/m ³)	1,55	1,09	4,17	5,63	4,29	3,64	5,35
Tarih	03.06.2016	04.06.2016	05.06.2016				
Konsantrasyon (µg/m ³)	5,45	2,85	0,29				

Bu çalışmada bir haftalık değerler gözönünde bulundurulduğundan kısa vadeli sınır değerler dikkate alınmıştır. NO için mevcut Yönetmeliklerde herhangi bir sınır değeri sunulmamıştır.

NO₂

NO₂ için 1 saatlik değerler için sınır değerleri verilmiştir. Bir saatlik ortalama ölçüm değerleri gözönüne alındığında en küçük NO₂ ölçüm değerinin 8,0 µg/m³ ve en büyük değerin de 103,0 µg/m³ olduğu tespit edilmiştir. Toplam 240 değerin ortalaması 35,6±22,1 µg/m³ olarak hesap edilmiştir. NO₂ için elde edilen günlük ortalama değerler Tablo 8’de özetlenmiştir.

Tablo 8. NO₂ Değerleri (µg/m³)

Tarih	27.05.2016	28.05.2016	29.05.2016	30.05.2016	31.05.2016	01.06.2016	02.06.2016
Konsantrasyon (µg/m ³)	27,92	28,96	36,92	53,17	44,25	35,58	44,75
Tarih	03.06.2016	04.06.2016	05.06.2016				
Konsantrasyon (µg/m ³)	39,46	26,71	18,13				

Bu çalışmada bir haftalık değerler gözönünde bulundurulduğundan kısa vadeli sınır değerler dikkate alınmıştır. NO₂ için mevcut Yönetmeliklerdeki sınır değerler Tablo 9’da sunulmuştur:

Tablo 9. NO₂ için Verilen Yönetmelik Değerleri (µg/m³)

Periyot	Türkiye	AB	ABD	Japonya	DSÖ
1 saatlik ortalama	200 ^a	200 ^b	0,1 ppm	0,12 ppm	200

^a: Bir yılda 18 defadan fazla aşılamaz.

^b: Bir yılda 8 defadan fazla aşılamaz.

NO₂ ölçüm değerlerinin 1 saatlik ortalamaları dikkate alındığında bu değerlerin hepsinin Ülkemiz, AB ve DSÖ tarafından sınır değer olarak verilen 200 µg/m³ değerinin altında kaldığı görülmektedir.

4. Karbon Monoksit (CO)

CO için 8 saatlik değerler için sınır değerleri verilmiştir. 8 saatlik verilerin ortalamasının bulunması hesaplamalarında toplam 240 adet saatlik veri dikkate alınmıştır. Bunlarda okuma hatası görülmemiştir.

Sekiz saatlik ortalama değerler gözönüne alındığında CO için en küçük ölçüm değerinin 449,9 µg/m³ ve en büyük ölçüm değerinin de 745,6 µg/m³ olduğu tespit edilmiştir. Bir haftalık 8 saatlik yani 30 değer ortalama 550,5±65,1 µg/m³ olarak hesap edilmiştir. CO için elde edilen günlük ortalama değerler Tablo 10’da özetlenmiştir.

Tablo 10. CO Değerleri (µg/m³)

Tarih	27.05.2016	28.05.2016	29.05.2016	30.05.2016	31.05.2016	01.06.2016	02.06.2016
Konsantrasyon (µg/m ³)	490,58	497,67	577,71	638,29	580,58	548,50	580,96
Tarih	03.06.2016	04.06.2016	05.06.2016				
Konsantrasyon (µg/m ³)	566,13	520,54	503,96				

Bu çalışmada bir haftalık değerler gözönünde bulundurulduğundan kısa vadeli sınır değerler dikkate alınmıştır. CO için mevcut Yönetmeliklerdeki sınır değerler Tablo 11’de sunulmuştur:

Tablo 11. CO için Verilen Yönetmelik Değerleri (µg/m³)

Periyot	Türkiye	AB	ABD	Japonya	DSÖ
8 saatlik ortalama	10.000	10.000	10.000	20 ppm	10.000

CO ölçüm değerlerinin 8 saatlik ortalamaları dikkate alındığında bu değerlerin hepsinin (Tablo 10) Ülkemiz, AB, ABD ve DSÖ tarafından sınır değer olarak verilen 10.000 µg/m³ değerinin altında kaldığı görülmektedir.

5. Ozon (O₃)

Ozon için 8 saatlik değerler için sınır değerleri verilmiştir. 8 saatlik verilerin ortalamasının bulunması hesaplamalarında toplam 240 adet saatlik veri dikkate alınmıştır. Bunlarda okuma hatası görülmemiştir.

Sekiz saatlik ortalama değerler gözönüne alındığında O₃ için en küçük ölçüm değerinin 10,7 µg/m³ ve en büyük değerinin de 119,0 µg/m³ olduğu tespit edilmiştir. Toplam 30 adet 8 saatlik değerlerin ortalaması 75,6±27,4 µg/m³ olarak hesap edilmiştir. O₃ için elde edilen günlük ortalama değerler Tablo 12’de özetlenmiştir.

Tablo 12. O₃ Değerleri (µg/m³)

Tarih	27.05.2016	28.05.2016	29.05.2016	30.05.2016	31.05.2016	01.06.2016	02.06.2016
Konsantrasyon (µg/m ³)	64,35	83,30	68,51	61,05	69,14	86,05	72,08
Tarih	03.06.2016	04.06.2016	05.06.2016				
Konsantrasyon (µg/m ³)	79,91	79,89	91,56				

Bu çalışmada bir haftalık değerler gözönünde bulundurulduğundan kısa vadeli sınır değerler dikkate alınmıştır. O₃ için mevcut Yönetmeliklerdeki sınır değerler Tablo 13’te sunulmuştur:

Tablo 13. O₃ için Verilen Yönetmelik Değerleri (µg/m³)

Periyot	Türkiye	AB	ABD	Japonya	DSÖ
8 saatlik ortalama	120 ^a	120 ^b	160	0,08 ppm ^d	100

^a: 2022 yılı için hedef değer.

^b: Üç yıllık ortalama alındığında bir yılda 25 günden daha fazla süre boyunca aşılmayacaktır.

^d: 4 saatlik değerlerin ortalamasının aşmayacağı sınır.

O₃ ölçüm değerlerinin 8 saatlik ortalamaları dikkate alındığında bu değerlerin hepsinin (Tablo 12) Ülkemiz, AB ve ABD tarafından sınır değer olarak verilen sınır değerlerinin altında kaldığı görülmektedir. Ancak, DSÖ tarafından verilen sınır değerin 6 kez aşıldığı tespit edilmiştir.

6. Metan (CH₄) ve Metan-Olmayan Hidrokarbonlar (N-CH₄)

Ölçüm istasyonunda hidrokarbonlar (HK'lar), metan (CH₄) ve metan olmayan (N-CH₄) olarak aynı cihazla ölçülmektedir. Bu iki değerin toplamı da toplam HK değerini vermektedir. 24 saatlik verilerin ortalamasının bulunması hesaplamalarında toplam 240 adet saatlik veri dikkate alınmıştır. Bunlarda okuma hatası görülmemiştir.

CH₄

Yirmidört saatlik ortalama değerler gözönüne alındığında en küçük CH₄ ölçüm değerinin 1073,0 µg/m³ ve en büyük değerinin de 1243,3 µg/m³ olduğu tespit edilmiştir. Günlük değerlerin ortalaması 1135,9±55,5 µg/m³ olarak hesap edilmiştir. CH₄ için ölçülen günlük ortalama değerler Tablo 14'te özetlenmiştir.

Tablo 14. CH₄ Değerleri (µg/m³)

Tarih	27.05.2016	28.05.2016	29.05.2016	30.05.2016	31.05.2016	01.06.2016	02.06.2016
Konsantrasyon (µg/m ³)	1079,75	1199,33	1150,29	1162,71	1243,33	1144,54	1106,96
Tarih	03.06.2016	04.06.2016	05.06.2016				
Konsantrasyon (µg/m ³)	1082,92	1116,00	1072,96				

CH₄ için mevcut Yönetmeliklerde herhangi bir sınır değeri sunulmamıştır.

N-CH₄

Yirmidört saatlik ortalama değerler gözönüne alındığında en küçük N-CH₄ ölçüm değerinin 18,3 µg/m³ ve en büyük değerinin de 44,4 µg/m³ olduğu tespit edilmiştir. Günlük değerlerin ortalaması 33,5±8,5 µg/m³ olarak hesap edilmiştir. CH₄ için ölçülen günlük ortalama değerler Tablo 15'te özetlenmiştir.

Tablo 15. N-CH₄ Değerleri (µg/m³)

Tarih	27.05.2016	28.05.2016	29.05.2016	30.05.2016	31.05.2016	01.06.2016	02.06.2016
Konsantrasyon (µg/m ³)	18,25	25,79	35,71	44,38	40,54	33,58	44,00
Tarih	03.06.2016	04.06.2016	05.06.2016				
Konsantrasyon (µg/m ³)	36,88	30,17	26,04				

N-CH₄ için mevcut Yönetmeliklerde herhangi bir sınır değeri sunulmamıştır.